

Hemtentamen juridik

30 oktober 2020, kl. 9:15-14:15,

Ansvarig lärare Karin Blad tillgänglig andra timmen, dvs. 10:15-11:15 på Zoom <https://oru-se.zoom.us/j/64241498521>

Max 22 poäng

Hjälpmedel: inga restriktioner (open book)

Fråga 1

En av Elsas stora passioner är bakning. Dagen efter Elsas gymnasieexamen (den nionde juni 2019) fick hon anställning på ett bageri. På bageriet fanns endast tre anställda sedan tidigare, en bagare, ett kassabiträde och en ekonom. Eftersom Elsa inte hade tidigare erfarenhet av arbete i bageri men gedigen erfarenhet av att baka ansåg arbetsgivaren att det var mest lämpligt att erbjuda Elsa en provanställning.

Söndag den fjärde oktober 2020 infaller Kanelbullens dag. Inför denna dag har Elsa fått i uppgift att beställa in alla de ingredienser som krävs för att kunna baka stadens bästa kanelbullar. När Elsa får dessa instruktioner arbetar hon vid den stora elvispen och hör dessvärre inte exakt vilka ingredienser som ska köpas in. När Elsa kontaktar leverantören beställer hon därför ingredienser till kardemummabullar.

När Kanelbullens dag infaller går försäljningen dåligt. Kunderna kommer in till butiken men vänder i dörren. Ryktet sprider sig snabbt och Elsas arbetsgivare beger sig omedelbart mot bageriet. Arbetsgivaren är rasande och förklarar att Elsa kan lämna in sitt förkläde och att hon inte är välkommen tillbaka. Han kan inte längre stå ut med att hon inte följer instruktioner, arbetar för långsamt och sätter sina önskemål framför kollegornas och kundernas.

Elsa känner sig orättvist behandlad och undrar vad hon kan göra. Hjälp Elsa genom att göra en rättsutredning av situationen och beskriv om avsked eller uppsägning kan vara aktuellt. Glöm inte att ange aktuella lagrum och motivera ditt svar.

(6 p)

Fråga 2

Gymmera AB har – trots intensiv marknadsföring och ett stort utbud av covid-anpassade cirkelgymnsklasser – gått knackigt sedan mars i år. Den 6:e juni får styrelseordförande Oden ett mail från ekonomiavdelning med följande innehåll: ”Hej där! Försökte att betala lokalhyran för maj men kassan var helt tom! Nere på noll! Vad ska jag göra?”

En akut telefonkonferens äger rum där hela styrelsen som består av Oden samt ledamöterna Medusa och Inanna deltar. Det visar sig att mycket riktigt att kassan är tom. Vidare består bolagets tillgångar enbart av ett 20-tal rostiga airflowcyklar värda 1 000 kronor stycket. Bolagets skulder är den 6:e juni uppe i nästan 900 000 kronor. Någon kvarvarande upplupen vinst är det inte att tala om. Aktiekapitalet är bara 500 000 kronor.

Styrelseledamöterna konstaterar således att läget är kritiskt! De kommer fram till att det bästa de kan göra är att ta kontakt med bolagets alla tre aktieägare, Kronos, Dushara och Hestia. Alla sex kopplas in på samma telefonkonferens varvid Kronos sakligt fastslår att det inte är någon fara alls – de vet ju alla att det bara är ett halvår kvar till nyår och då kommer alla nyårslöften att generera massor av nya kunder som köper de superdyra träningskortet! ”Bara att hålla oss flytande så länge!” Dushara och Hestia instämmer hoppfullt.

Aktieägarna tackar för sig och kvar på tråden blir enbart de tre styrelseledamöterna. Oden konstaterar nöjt att ”då så, om samtliga aktieägare tycker att vi kör på så självklart! Det här fixar vi!” Medusa känner sig inte helt bekväm med detta utan argumenterar för att bolaget direkt ska likvideras. En omröstning ger dock två röster för att driva vidare utan åtgärder. Medusa, som var den som röstade emot, får nöja sig med att reservera sig mot beslutet.

Medusa har efter mötet dock en fortsatt gnagande känsla av att styrelsen inte gjort rätt.

- Diskutera mot bakgrund av Medusas oro om styrelsen borde agerat annorlunda p.g.a. ABL och vad styrelsen i så fall borde gjort. Vilka, om några, kan konsekvenserna bli för styrelseledamöterna om de i detta fall agerat ”fel” enligt ABL? (3 p)
- Diskutera slutligen om läget hade varit bättre om styrelsen följt Medusas förslag och direkt beslutat om att sätta bolaget i frivillig likvidation? (2 p)

Fråga 3

- Jabba försöker få ett lån i A-banken för att kunna köpa en liten borg utanför Tidaholm. Jabbas handläggare på E-Banken, Landon, har dock varit tydlig med att banken inte kommer bevilja något lån till Jabba om inte denne kan presentera någon typ av säkerhet för lånet, som exempelvis en borgen. Jabba löser det hela genom att rikta en pistol mot Luke S och kräver att Luke S skriver på en borgensförbindelse varigenom Luke S åtar sig att i förhållande till E-banken garantera att Jabba kommer att kunna återbetala sitt lån.

Är Luke S bunden till sitt borgensåtagande? Motivera ditt svar.

(1,5 p)

- Den teoretiska utgångspunkten i avtalsrätten är att alla parter har förmåga att tillgodose sina egna intressen. Men ibland anses det att man måste skydda parter som är underlägsna och riskerar att bli utnyttjade. I det moderna samhället, med omfattande utbud av varor och tjänster, är det naturligt att skydda medborgarna från risken att ingå förhastade eller oförmånliga avtal.*

Teoretiskt skulle man kunna tänka sig att ett effektivt konsumentskydd växer fram automatiskt i marknader med hård konkurrens, eftersom näringsidkare som tar väl hand om sina kunder i längden borde lyckas bättre på marknaden jämfört med näringsidkare som har en mindre tjänstvillig attityd. I praktiken har det visat sig att marknadskrafterna behöver kompletteras med tvingande konsumentskyddslagar.

Konstruera ett eget exempel på en situation där utfallet (lösningen) blir annorlunda beroende på om

- det är en konsument som ingår ett avtal med en näringsidkare eller
- det är en näringsidkare som ingår ett avtal med en annan näringsidkare.

Ange också varför du tror att det konsumenträttsliga lagrum du väljer att använda i ditt exempel är mer förmånlig för konsumenter.

(3,5 p)

Fråga 4

Yngve köper en centralt belägen näringsfastighet i staden där han bor. Fastigheten använder han till att bedriva hotellverksamhet. Hotellgästerna betalar i vanlig ordning för boendet beroende på vilket rum de bokar samt hur många nätter de stannar. Efter ett par månader köper han in ett antal TV-apparater som installeras i hotellrummen för att uppgradera deras standard.

- a) Till vilket inkomstslag hör inkomsterna från Yngves rumsuthyrning? (1p)
- b) Är inkomsterna och utgifterna skattepliktiga intäkter respektive avdragsgilla kostnader? (2p)
- c) Vilken typ av omsättning till vilken skattesats är det fråga om i momshänseende? (2p)
- d) Ska Yngve betala in moms om han skulle besluta sig för att sälja näringsfastigheten? (1p)

(6 p)

Svarskommentar tentamen juridik 30 oktober 2020

FRÅGA 1 ARBETSRÄTT

Anställningsform och uppsägning p.g.a. personliga skäl

Elsa fick en provanställning vid bageriet enligt 6 § LAS. Eftersom Elsa arbetat på bageriet i mer än 6 månader och inte fått någon information om att anställningen ska avslutas har hennes provanställning gått över till en tillsvidareanställning enligt 6 § andra stycket LAS.

För att en arbetsgivare ska kunna säga upp en arbetstagare som har en tillsvidareanställning krävs saklig grund enligt 7 § första stycket LAS. En uppsägning kan ha sin grund i arbetsbrist eller personliga skäl. I det här fallet är det uppsägning p.g.a. personliga skäl som är aktuellt. Att inte följa instruktioner och att vara orsaken till samarbetssvårigheter kan utgöra saklig grund för uppsägning. Uppsägning ska dock vara "sista utvägen" och beslutas först efter en helhetsbedömning.

En uppsägning är inte sakligt grundad om arbetsgivaren inte först försökt att bereda arbetstagaren annat arbete hos sig enligt 7 § andra stycket LAS. Eftersom bageriet verkar vara en relativt liten arbetsplats med enbart tre anställda kan det antas vara svårt att genomföra en omplacering. Arbetsgivaren har ingen skyldighet att skapa en ny befattning för att bereda Elsa arbete. Om det hade funnits en ledig anställning på bageriet måste man även fråga sig om Elsa har tillräcklig kompetens för att utföra detta.

I 7 § fjärde stycket LAS finns tvåmånadersregeln. Beroende på när i tiden Elsa varit misshandlad förlorar arbetsgivaren rätten att lägga misshandlingen till grund för uppsägningen. Det verkar inte som att Elsa fått någon varning om att hon inte skött sina uppgifter till belåtenhet tidigare. En sådan varning ska lämnas till arbetstagaren enligt 30 § LAS. Det verkar som att arbetsgivaren säger att Elsa arbetar för långsamt och sätter sina intressen framför kollegor och kundernas i studentens hetta.

Formalia

Enligt 8 § LAS ska en uppsägning vara skriftlig och innehålla hänvisning om hur arbetstagaren kan gå tillväga om hen vill yrka ogiltighet eller skadestånd.

9 § LAS förklarar att arbetsgivaren ska uppge de skäl som ligger till grund för uppsägningen. Dessa skäl ska vara skriftliga om arbetstagaren begär det.

Uppsägningsbeskedet ska lämnas till arbetstagaren personligen enligt 10 § LAS.

11 § LAS handlar om uppsägningstid.

Avsked

En anställning kan avslutas genom uppsägning eller avsked. Uppsägning och avsked är inte samma sak. Vid avsked har arbetstagaren exempelvis ingen uppsägningstid, till skillnad från den arbetstagare som blivit uppsagd.

Bestämmelsen som handlar om avsked är 18 § LAS. Avskedande får ske om arbetstagaren grovt åsidosatt sina åliggande mot arbetsgivaren. Elsa har köpt in ingredienser till kardemummabullar istället för kanelbullar inför Kanelbullens dag. Försäljningen går dåligt och vi kan anta att bageriets inkomster inte är lika stora som de brukar vara denna dag på året. Det finns däremot ingenting som talar för att Elsa köpt fel ingredienser med avsikt. Kanske borde Elsa ha dubbelkollat informationen med någon i personalen? Som grund för avsked brukar åberopas att arbetstagaren bedrivit någon form av konkurrerande verksamhet eller begått ett brott mot arbetsgivaren, det har inte Elsa gjort och det torde därför inte finnas någon grund för avsked. Se även här tvåmånadersregeln i 18 § andra stycket LAS.

Enligt 19 § LAS ska avskedandet vara skriftligt och innehålla information om hur arbetstagaren ska gå tillväga om arbetstagaren vill förklara avgörandet som ogiltigt eller yrka skadestånd. Det ska även innehålla de skäl som arbetsgivaren åberopar som grund för avskedandet, uppgiften ska vara skriftlig om arbetstagaren begär det. Beskedet ska lämnas till arbetstagaren personligen enligt 20 § LAS.

Följder

Elsa känner sig orättvist behandlad. Frågan är därför vad Elsa kan göra för att situationen ska förändras.

I 34 § LAS finns en regel som förklarar att om en uppsägning saknar saklig grund ska uppsägningen förklaras ogiltig om arbetstagaren väcker talan. 35 § LAS talar om att en arbetstagare blivit avskedad men anledning av vissa omständigheter som inte hade räckt till för en uppsägning ska avskedandet förklaras ogiltig på yrkande av arbetstagaren. Elsa kan med fördel åberopa dessa bestämmelser.

Om Elsa vill ha någon form av ekonomisk ersättning finns regler om skadestånd i 38-39 §§ LAS.

Om Elsa vill väcka en talan måste hon beakta vissa preskriptionsfrister. Dessa framgår av 40-42 §§ LAS.

FRÅGA 2 ASSOCIATIONSRÄTT

a)

I det aktuella fallet har bolaget 500 000 kronor i AK. Vidare framgår att bolaget skulder uppgår till hela 900 000 kronor, samt att bolagets enda tillgångar är 20 airflowcyklar med ett mycket lågt marknadsvärde.

Baserat på tillgänglig information står det klart att styrelsen har skäl att anta att bolagets egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Vidare framgår av förutsättningarna att en kontrollbalansräkning kommer att utvisa att Gymmera AB (även om tillgångarna värderas till marknadsvärde, jfr 25 kap. 14 § första stycket 1 p ABL) faktiskt lider av kapitalbrist. Styrelsen har därmed en skyldighet

- 1) att genast upprätta en kontrollbalansräkning (KBR1) (25 kap. 13 § p 1 ABL),
- 2) att låta bolagets revisor granska denna, samt
- 3) att därefter kalla till första kontrollstämma (25 kap. 15 § ABL).

Av reglernas utformning – skyldigheten att agera utlöses redan när det finns ”skäl att anta” att den kritiska gränsen passerats – framgår att styrelsens måste agera på ett tidigt stadium, redan innan bolaget blir konkursmässigt.

Att formlost (genom en telefonkonferens) ta kontakt med samtliga aktieägare för att informera och rådgöra om läget räcker inte i förhållande till styrelsens skyldigheter att upprätta kontrollbalansräkning, att ombesörja revisorsgranskning och, då det av frågan framgår att kapitalbrist de facto föreligger, att därefter kalla till första kontrollstämma.

Först när KBR1 är upprättad, granskad och framlagd för aktieägarna så har dessa att ta ställning till om bolaget ska likvideras eller om det ska drivas vidare (målet är då att hela aktiekapitalet skall återställas). Aktieägarna förfogar inte över dessa regler då reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist i huvudsak är borgenärsskyddsregler. Det är alltså inte möjligt ens för samtliga aktieägare att samtycka till avsteg från ifrågavarande regler.

b) Konsekvenserna för styrelsen är, då styrelsen har haft skäl att anta att halva aktiekapitalet är förbrukat men trots detta inte agerat genom att upprätta en KBR1, att det inträder ett personligt och solidariskt betalningsansvar för bolagets förpliktelser (25 kap. 18 § första stycket p 1 och 25 kap. 18 § fjärde stycket ABL) från och med den tidpunkt inom vilken styrelsens skyldighet att upprätta KBR1 löpt ut – d.v.s. då tidsfristen ”genast” förflutit efter att ”skäl att anta” uppkommit. Enligt förutsättningarna står det klart att bolagets egna kapital de facto understeg hälften av bolagets egna kapital vilket alltså krävs för att det personliga ansvaret ska aktualiseras i detta fall.

Underlåtenhetsansvaret består så länge den aktuella underlåtenheten består (25 kap. 18 § första stycket ABL), alternativt fram till att ansökan om likvidation sker eller beslut om likvidation tas (25 kap. 20 § ABL). Ansvaret är solidariskt med bolaget och med varandra. (Det kan även noteras att något skaderekvisit inte finns utan det personliga ansvaret inträder oaktat om skada uppkommit och är därför ur denna aspekt är strängare än skadeståndsansvaret i 29 kap. 1 § ABL.)

Medusa har rätt att få sin avvikande mening antecknad i protokollet från styrelsemötet (8 kap. 24 § ABL). En ledamot har i förhållande till det personliga ansvaret för underlåtenhet enl. 25 kap. 18 § ABL möjlighet att exculpera sig - ansvaret är i enlighet med detta individuellt.

Frågan är om Medusa kan anses ha agerat försumligt då hon trots allt motsatte sig beslutet att driva bolaget vidare. En argumentation beträffande om Medusas agerande räcker för att hon ska kunna exculpera sig bör därför göras.

Medusas förslag att omedelbart sätta bolaget i frivillig likvidation

Det kan noteras att ingenting i frågan antyder att Medusa uppmärksammat behovet av att upprätta en KBR1 utan att hon föreslagit en åtgärd som låg utanför styrelsens behörighet. Styrelsen är nämligen inte behörig att fatta beslut om frivillig likvidation (se 25 kap. 1 § ABL). Detta ligger inom stämmans exklusiva behörighet. Ett sådant styrelsebeslut skulle alltså inte ha frångått styrelsen plikten att upprätta en KBR1, låta denna granskas av en revisor samt att därefter kalla till en första kontrollbalansstämma.

FRÅGA 3 AVTALSRÄTT

a. Är Luke S bunden till sitt borgensåtagande?

Nej, det är fråga om råntvång, som regleras i avtalslagens 28 §, en stark ogiltighetsgrund innebärande att avtalet aldrig blir gällande. En viss uppmjukning sker genom den i 2 st. föreskrivna

underrättelseplikten, som skall fullgöras utan oskäligt upphåll efter det att tvånget upphörde. I ljuset av 29 § avtalslagen är det tydligt, att råntvång åsyftar så starkt våld eller hot, som i dagligt tal brukar beskrivas som "med pistolen för pannan".

- b. Uppgiften var att konstruera ett eget exempel på en situation som kunde lösas med konsumenträttsliga respektive köprättsliga regler beroende på omständigheterna. Poäng har getts för korrekt identifierade omständigheter som träffas av köp- respektive konsumentköprättslig lagstiftning, korrekt identifierade lagrum och därtill, stringens i svaret.

FRÅGA 4 SKATTERÄTT

Yngve köper en centralt belägen näringsfastighet i staden där han bor. Fastigheten använder han till att bedriva hotellverksamhet. Hotellgästerna betalar i vanlig ordning för boendet beroende på vilket rum de bokar samt hur många nätter de stannar. Efter ett par månader köper han in ett antal TV-apparater som installeras i hotellrummen för att uppgadera deras standard.

- a) Till vilket inkomstslag hör inkomsterna från Yngves rumsuthyrning? (1p)
- b) Är inkomsterna och utgifterna skattepliktiga intäkter respektive avdragsgilla kostnader? (2p)
- c) Vilken typ av omsättning till vilken skattesats är det fråga om i momshänseende? (2p)
- d) Ska Yngve betala in moms om han skulle besluta sig för att sälja näringsfastigheten? (1p)

Svar

- a) Innehav av näringsfastighet räknas alltid till inkomstslaget näringsverksamhet, se 13 kap. 1 § st. 3 Inkomstskattelagen (1999:1229) (IL). Det har även gått bra att argumentera för att Yngves hotellverksamhet är en förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt enligt 13 kap. 1 § IL. Det faktum att en eventuell försäljning av näringsfastigheten som genererar en kapitalvinst eller -förlust som hamnar i inkomstslaget kapital (13 kap. 6 § IL) förändrar inte det faktum att den *löpande* rumsuthyrningen tillhör inkomstslaget näringsverksamhet enligt ovan.
- b) Inkomsterna från rumsuthyrningen kan ses som en ersättning för en tjänst som därmed är en skattepliktig intäkt, se 15 kap. 1 § IL. Kostnaderna för TV-apparaterna höjer standarden på rummen och är därmed kostnader för att förvärva eller bibehålla intäkter, se 16 kap. 1 § IL.
- c) Enligt ML finns det två typer av omsättningar: varor och tjänster. Hotellverksamhetens uthyrningar är omsättning av tjänst eftersom det inte är fråga om överlåtelse som sådan av materiella ting, se 1 kap. 6 § ML samt 2 kap. 1 § st. 3 Mervärdesskattelagen (1994:200) (ML). Även om det bara finns två omsättningstyper finns det flera olika skattesatser. Däribland gäller 12 % moms för rumsuthyrning, såsom vid hotellverksamhet, enligt 7 kap. 1 § st. 2 p.1 ML.
- d) Enligt 1 kap. 1 § st.1 p.1 ML måste omsättningen vara skattepliktig för att moms ska betalas. En eventuell överlåtelse av fastigheten skulle dock falla under det uttryckliga undantaget för skatteplikt för överlåtelse av fastigheter i 3 kap. 2 ML och moms skulle därmed inte betalas. Det har även gått att argumentera för att det inte är fråga om en omsättning alls i den mån överlåtelsen av fastigheten är handlar om en överlåtelse av en "tillgång" i samband med att verksamheten (rumsuthyrningen) överläts, se 2 kap. 1 b § ML.